

Národná prírodná pamiatka Važecká jaskyňa je jedna z najznámejších jaskýň na severnom Slovensku. patrí medzi kratšie sprístupnené jaskyne, známa je predovšetkým výskytom bohatej sintrovej výplne, nálezmi kostí jaskynných medvedov, ako aj vzácnou jaskynnou faunou.

Poloha a okolie jaskyne

Nachádza sa vo Važeckom krasi na styku Kozích chrbtov s Liptovskou kotlinou, na západnom okraji obce \ Liptovským Mikulášom a Popradom, východiskami do Nízkyh a Vysokých Tatier. Vchod do jaskyne, ležiaci 8 m n nivou Bieleho Váhu, je v nadmorskej výške 784 m. Od jaskyne je krásny výhľad na panorámu Vysokých a Tatier.

Na ľavom brehu Bieleho Váhu pred jaskyňou je riečna terasa z naplavených žulových okruhliakov a štrkov s 5 m. Mierne sklonená plošina vo výške 26 až 30 m nad terajším tokom Bieleho Váhu vznikla bočnou eróziou a bývalého riečiska Bieleho Váhu v čase pred zahĺbením doliny do terajšej podoby. jkyne. Vo vyšších polohách sú nevelké plošiny Mury a Krieslo (asi 140 m nad terajším tokom Bieleho Váhu) s povrchovými krasovými javmi, najmä závrťmi. V závere poloslepej dolinky v Priepadlách, ktorá sa nachádza juhovýchodne od Važca na styku Liptovskej kotliny a Kozích chrbtov, sú ponorné priepasťovité jaskyne - Soldo 200 m, hlboká asi 35 m) a Jaskyňa v Priepadlách (dlhá 45 m, hlboká 24 m).

Geologické pomery, morfológia a genéza

Važecká jaskyňa je vytvorená v strednotriasových tmavosivých gutensteinských vápencoch bielovi chočského príkrovu bývalými ponornými vodami bočného ramena Bieleho Váhu, čo dokazuje výskyt žulových < štrkov a pieskov v jej podzemných priestoroch. Bývalé vody Bieleho Váhu prenikali do jaskyne terajším vcl aj závrťovým ponorom ležiacim východne od jaskynného vchodu. Vznik podzemných priestorov podmienil poruchy i medzivrstevné plochy, pozdĺž ktorých prenikala voda a rozpúšťaním vápenca postupne rozšírili podze a dutiny až do terajších rozmerov.

Jaskyňa má horizontálny charakter. Dosahuje dĺžku 530 m, sprístupnených je 235 m. Na viacerých miestach riečne modelované chodby pozmenené rútením najmä pozdĺž medzivrstevných plôch lavicovitých vápencov (Zi Jazierková sieň, Galéria, Kamenný dóm). Pôvodné riečne modelované oválne chodby sa zachovali v nesprístupnených častiach za Kamenným dómom.

Sintrová výplň a iné jaskynné sedimenty

Podzemné priestory dekorujú najmä sintrové brčka, stalaktity, stalagmity, stalagnáty a kaskádo' Pozoruhodné sú naklonené stalaktity na odtrhnutých sintrových kôrach i miniatúrne sintrové mištičky na po ľových vodopádov a stalagmitov. Značná časť jaskyne (Kostnica, Hlinená chodba, priestor Čarovnej záhradky) hliníťmi sedimentmi naplavenými bývalými, najmä povodňovými vodami Bieleho Váhu, údajne aj vodami z toku z poloslepej doliny v Priepadlách. V Hlinenej chodbe tieto sedimenty siahajú až do výšky 50 cm pod p je tu prehľadkový chodník prekopaný až do hĺbky 150 cm. Spodné vrstvy sedimentov v Kostnici pozostávajú okruhliakov, štrkov a pieskov, ktoré naplavili bývalé ponorné vody Bieleho Váhu. Takmer po celej jaskyni sa st zrútenými balvanmi a ostrohrannou sutinou poopadávanou zo skalných stien a povál.

Hydrologické a klimatické pomery

V súčasnosti už vody Bieleho Váhu do jaskyne neprenikajú. V jaskyni sa vyskytujú jazierka, ktorých voda 5,5 až 7,1 °C. Na viacerých miestach jaskyne sa pozorujú priesaky zrážkových vôd do podzemia. Vzhľadom tenké horninové nadložie nad jaskyňou k vyrovnávaniu režimu priesakových zrážkových vôd prispieva ochra jaskyňou, ktorý na tento účel vysadili v roku 1974.

Najnižšie časti jaskyne bývajú občasne zaplavované, najmä v čase zvýšených zrážok. Okrem priesakových vôd do jaskyne možno prenikajú aj vody, ktoré sa tu koncentrujú v súvislosti s podzemným prúdením poí z poloslepej dolinky v Priepadlách (tento predpoklad doteraz nie je dokázaný stopovacou skúškou; v jaskyni:

V roku 1987 jaskyňu postihli ďalšie záplavy. V rokoch 1988 - 1991 v speleologickom prieskume jaskyne pokračovali členovia Slovenskej speleologickej spoločnosti z oblastnej skupiny Liptovský Mikuláš, ktorí prenikli do bočnej chodby za Galériou. V nesprístupnenej Zrútenej sieni prekopávali nánosy hliny s nálezmi kostí jaskynného medveďa.

Po obnovení Správy slovenských jaskýň od 1.7. 1990 Važecká jaskyňa opäť prešla do jej pôsobnosti. V jaskyni sa inštaloval ozvučovací a komunikačný systém slúžiaci na podávanie sprievodného slova pre návštevníkov vo viacerých jazykoch a pre potreby bezpečnosti prevádzky. V rokoch 1998 - 1999 v rámci

dostavby vstupného areálu vybuodovali prístrešok pre návštevníkov a rekonštruovali oplatenie a prístupové chodníky. V roku 2001 sa vybudovali nové sociálne zariadenia. V roku 2002 sa v jaskyni vymenilo zábradlie, ako aj schodište medzi Vstupnou chodbou a Jazierkovou sieňou.

V marci 1997 P. Holúbek a R. Michalko zamerali časti jaskyne za Galériou, čím jej celková dĺžka vzrástla na 530 m. Speleoklimatický výskum jaskyne a sledovanie fyzikálno-chemických vlastností priesakových vôd vykonala Správa slovenských jaskýň v rokoch 1999 - 2000, biospeleologický výskum bezstavovcov Zoológický ústav SAV - pracovisko Košice v roku 2001.

Mapka prehliadkovej trasy Važeckej jaskyne.

